

Такризи

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Ҳусейнов Умарҷон Мирҳоҷаевич дар мавзӯи “Қорқарди композитсия дар асоси дорувории масунфаъоли тимогар, растаниҳои шифобахши барги зуф (*Plantago major* L.) ва пудинаи боғӣ (*Mentha piperita* L.)”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.04 - биохимия пешниҳод шудааст

Ҳадафи асосии системаи муҳофизатии ин пеш аз ҳама нишон додани муқовимат ба муқобили омилҳои бегона (бактерияҳо вирусҳо ва ғайра) мебошад. Ба қобилияти муҳофизатии организми одам омилҳои экологӣ ва иҷтимоӣ таъсири манфӣ мерасонанд. Тай ду соли гузашта короно-вирус тамоми инсонияти сайёраи заминро ба ташвиш овард. Одамони дорой системаи масунияти пастдошта ба короно-вирус муқовимат нишон дода натавонистанд ва тарки дунё намуданд. Аз ин рӯ чораҳои, ки ба афзуншавии муқовиматпазирии организм мусоидат менамоянд, хеле муҳим мебошанд. Рисолаи илмии муаллиф Ҳусейнов Умарҷон Мирҳоҷаевич ба қорқарди композитсия дар асоси дорувории масунфаъоли тимогар, бо мақдӯи шираи растаниҳои шифобахши барги зуфу пудинаи боғӣ яъне, ба тавонсозии системаи иммунӣ бахшида шудааст, ки роҳи муносири ҳалли ин муаммо буда, бешубҳа аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дорад.

Диссертатсия аз 116 саҳифа иборат буда, аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, фаслҳои шарҳи адабиёт, маводу усулҳои таҳқиқот, натиҷаҳо, хулосаҳо ва пешниҳодот, номгӯи 156 сарчашмаро дарбар мегирад. Вобаста ба мавзӯи диссертатсия 8 кори илмӣ, аз он ҷумла 5 мақола дар нашрияҳои тавсияшудаи ҚОА - и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидаанд.

Дар муқаддима муҳимияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши он, масъалаҳои ҳалнашуда ва то имрӯз омӯхта нашуда, ҳадафу вазифаҳо оварда шудааст. Инчунин, навоариҳои кори илмӣ ва аҳамияти амалии натиҷаҳо, мавқеҳои дифоъшаванда инъикос гардида, конференсияҳои илмие, ки натиҷаҳои таҳқиқот баррасӣ ва таҳхис шудааст, номбар гардидаанд.

Дар боби аввали диссертатсия итилоот ва таҳлили адабиётҳои мавҷуда оид ба мавзӯ оварда шуда, дар бораи тавсифи ҳолатҳои норасоии масунӣ, нақши моддаҳои фаъоли биологии (МФБ) дар системаи муҳофизатии организм, усулҳои асосии синтези пептидҳо, усулҳои таҳлили физикавӣ ва химиявӣ МФБ-и растаниҳои шифобахш, композитсияҳои мавҷуда аз МФБ-и масунфаъол, дорувориҳои масунфаъоли аз тимус сарчашма гирифта, мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Диссертант ҳаматарафа адабиёти мавҷударо оид ба мавзӯ таҳлил намуда, вазифаҳои ҳудро дақиқ муайян намудааст.

Боби дуюм, қисми эксперименталӣ буда истифодаи мавод ва усулҳои ҳосилкунии дипептиди изолейсил-триптофан $H-Ile-Trp-OH$ бо усули азидӣ, композитсия дар асоси дорувории тимогар, бо растаниҳои шифобахши барги зуф ва пудинаи боғӣ, омӯзиши таркиби сифатӣ, миқдорӣ ва хосиятҳои биологии композитсия муфассал баён шудаанд.

Диссертант дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда усулҳои гуногуни физико-химиявӣ ва биохимиявӣ – хроматографияи тунукқабат, хроматографияи газӣ, спектрофотометрӣ, фотоколориметрӣ ва дигархоро истифода намудааст. Истифодаи ин усулҳои нозуку мураккаб аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки ӯ мутахассиси соҳаи худ гардидааст.

Натиҷаҳо ва муҳокимаи онҳо оид ба синтези дипептиди изолейсил-триптофан, асосноккунии сохти композитсия дар заминаи дорувории тимогар бо маҷмӯи шираи растаниҳои барги зуф ва пудинаи боғӣ, ҳаммонандкунӣ, таҳлилҳои биохимиявӣ дар боби сеюм баён гардидааст.

Диссертант бори аввал шакли нави доруворӣ композитсияро дар асоси тимогар бо шираи барги зуф ва пудинаи боғӣ ба даст овардааст. Дар асоси натиҷаҳо таркиби биохимиявии моддаҳои фаъоли биологии барги ин ду растани ва композитсияи онҳо бо дорувории тимогар ошкор гардидаанд. Дар ҳуди композитсия миқдори флавоноидҳо, аминокислотаҳо ва хосияти зиддиоксидантии он муқаррар шудааст.

Муайян карда шудааст, ки ин композитсия дар беҳтаргардони нишондиҳандаҳои биохимиявӣ ва гематологии хуни мушҳои мубталои касалии қанд фаъолияти назаррас дорад. Хулосаи диссертант оиди он, ки композитсияи бадастовардашуда на танҳо қобилияти ислоҳи ночурихоро дар системаи муҳофизатии организмро доранд, балки дар системаи хунофарӣ низ нақш доштани он асоснок карда шудааст. Истифодаи усулҳои математикӣ-омории натиҷаҳо аз бозътимодии хулосаҳои диссертатнт гувоҳӣ медиҳанд.

Ҳамин тавр, диссертатсияи Ҳусейнов У.М кори пурарзиши илмии баанҷомрасида буда, навгонии муҳимме мебошад, ки барои тавоносозии системаи муҳофизатии организм равона гардидааст.

Вале дар диссертатсияи баъзе камбудихо низ ҷой доранд:

1. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар сатҳи хуб ва содаю оммафаҳм бояд навишта мешуд, ки ин тавр нест.

2. Дар боби мавод ва методҳо усулҳои ба даст овардани композитсияи дорувории тимогар бо шираи барги зуф ва пудинаи боғӣ дар намуди схема пешниҳод мегардид ба назари мо, хеле хуб мешуд (сах. 40)

3. Расмҳои хроматограммаҳои пайвастаҳои биохимиявии шираи барги зуф ва пудинаи боғиро агар дар сах 41-и диссертатсия мегузашт ин таҳлилҳои биохимиявиро боз ҳам равшантар инъикос менамуд.

4. Дар диссертатсия ва автореферат баъзе хатогиҳои грамматикӣ дида мешавад.

Камбудихои зикргардида он қадар муҳим набуда, арзиши диссертатсияро паст намегардонад.

Автореферат ва корҳои илмӣ муаллиф мазмуни асосии диссертатсияро пурра инъикос мекунад.

Натиҷаҳои бадастоварда дар соҳаи фармокология барои тайёр кардани дорувориҳо бо МФБ-и растаниҳои шифобахш ва дар тиб барои озмоиши клиникӣ ҷиҳати тавоносозии системаи иммунӣ пешниҳод карда мешавад. Инчунин, тарзи коркарди композитсияро дар нақшаи курсҳои махсуси фанҳои биохимияи растаниҳо ва фармокологияи муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ворид кардан мумкин аст.

Ҳамин тавр, ҳаҷми корҳои таҳқиқотӣ, навгонҳои илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳо пурра ба талаботи таҳияи диссертатсияи номзодии КОА - и назди Президенти ҶТ ҷавобгуй буда, муаллифи он Ҳусейнов У.М. сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 03.01.04 - биохимия мебошад.

Муқарризи расмӣ доктори илмҳои
биологӣ, профессори кафедраи
биохимияи ДМТ
Тел: (+992) 918812514
E-mail: himo@mail.ru

Ҳ. Юлдошев

Имзои Ҳ. Юлдошевро тасдиқ
Сардори раёсати кадрҳо ва
корҳои махсуси ДМТ

Э.Ш. Тавқиев

30.03.021